

Gynekologisk Tumörkirurgi med Cancervård

Bakgrund

Gynekologisk onkologi med diagnostisk och kirurgisk inriktning har förekommit som subspecialitet inom obstetrik och gynekologi i USA sedan 1970-talet och i England sedan tidigt 1980-tal. I Sverige har sedan 1999 en formaliserad subspecialiseringsutbildning inom specialiteten funnits kallad ”Gynekologisk tumörkirurgi med cancervård”. Subspecially utbildningen är en formaliserad kvalitetssäkring av den gynekologiska tumörkirurgin, då antalet fall av kirurgiskt tekniskt krävande gynekologisk-onkologisk kirurgi i Sverige på årsbasis är begränsat.

Denna kirurgi kan indelas i följande kategorier:

1. Radikal hysterektomi med lymfkörtelutrymning vid cervixcancer
2. Staging operation vid tidig ovarialcancer
3. Operation vid avancerad ovarialcancer
4. Corpuscancer kliniskt stadium II-III samt kliniskt stadium I med hög risk för retroperitoneal spridning
5. Radikal operation med lymfkörtelutrymning vid vulvacancer
6. Ingrepp vid fertilitetssparande kirurgi vid cervixcancer, t.ex. trachelektomier
7. Avancerade ingrepp vid recidiverande gynekologisk cancersjukdom, t.ex. bäckenexentration

Det totala antalet av dessa mer krävande operationer torde ej uppgå till mer än 2000 per år i Sverige. Primär kirurgi och kirurgisk stadiindelning vid ovarialcancer och corpuscancer är internationell rutin. Primär kirurgi med användande av det kirurgisk-patologiska stadiet som utgångspunkt för den fortsatta planeringen är också det vanligaste förhållningssättet internationellt vid behandling av cervixcancer kliniskt stadium IB - IIA. Detta innebär att den primära behandlingen av gynekologisk tumörsjukdom som regel är kirurgisk och ej längre radiologisk.

Ovanstående förhållanden nödvändiggör inom vår specialitet en utbildning i gynekologisk onkologi med diagnostisk och kirurgisk inriktning.

Utbildningens syfte

- att öka kunskapsnivån och förbättra omhändertagandet av kvinnor med gynekologiska tumörsjukdomar.
- att åstadkomma en koncentration av expertis och speciella resurser för omhändertagande av patienter med mindre vanliga och svårbehandlade problem.
- att etablera ett fungerande samarbete med andra discipliner framförallt gynekologisk onkologi, colorektalkirurgi, urologi och plastikkirurgi.
- att verka för regionalt och/eller nationellt framtagna och fortlöpande uppdaterade vårdprogram för varje diagnoskategori.
- att med utgångspunkt i befintlig organisation verka för en regional samordning vad gäller omvårdnad, kvalificerad kirurgisk träning, palliation, forskning och utbildning.

Krav för att påbörja subspecialiseringen

- specialist i obstetrik och gynekologi med minst 1 års erfarenhet som specialist

- personliga kvaliteter, professionellt beteende och medmänsklig omtanke i kontakten med cancerpatienter (intygas av verksamhetschef i rekommendationsbrevet)
- rekommendation av verksamhetschef

Definition av utbildningscentrum

Huvudansvaret för utbildningen bör ligga på universitetskliniken (regionenhet med tumörkirurgisk verksamhet) i nära samarbete med företrädare för radiologisk och medicinsk gynekologisk onkologi.

Huvudansvaret för utbildningens genomförande har verksamhetschefen till vilken den gynekologiska-tumörkirurgiska enheten tillhör. *Denna samråder med verksamhetscheferna inom regionen avseende fördelning och dimensionering av utbildningen samt tillsättning av adept.* En del av utbildningen kan ske på länsjukhus utanför universitetskliniken och delar av utbildningen kan genomföras på institutioner utomlands. *Adepten bör få utbildningen på enheter med tillräckliga operationsvolymen enligt European Society of Gynecological Oncology (ESGO).*

En definierad handledare utses vid utbildningens start och ett kontrakt skrivs mellan adept, verksamhetschef och handledare.

- Verksamhetschef på universitetskliniken ansvarig
- Definierad handledare från start
- Kontrakt skrivs kring subspecialiseringsutbildningens innehåll och upplägg tillsammans med adept, handledare och verksamhetschef

Utbildningens mål och omfattning

Utbildningen är målstyrd och för att underlätta inläring för adept samt vid utvecklingssamtal och slutgiltig bedömning används Blooms taxonomi. Där indelas kunskap och kompetens i stegrad kunskapsnivå. De sex nivåerna enligt Blooms taxonomi är:

1. Minnas (identifiera, beskriva)
2. Förstå (förklara, sammanfatta, definiera, exemplifiera)
3. Tillämpa (använda applicera, diagnosticera på basal nivå, vidta åtgärder)
4. Analysera (särskilja, jämföra, reflektera, kategorisera)
5. Värdera (kritisera, bedöma, gradera, prioritera, motivera, diagnosticera på avancerad nivå, handlägga)
6. Skapa (producera, utveckla)

Utbildningen skall pågå under minst 3 år varav:

- Minst 6 månaders tjänstgöring inom gynekologisk onkologi
- Minst 3 månaders tjänstgöring inom kolorektalkirurgi
- Viss del av tjänstgöring vid ett internationellt tumörkirurgiskt centrum är önskvärt

Epidemiologi

En bred epidemiologisk kunskap om all gynekologisk tumörsjukdom.(4)

Diagnostik

- En övergripande kunskap om diagnostiska tekniker vad gäller cervix- och vulvadysplasier samt deras uppföljning cytologiskt och kolposkopiskt.(5)
- Kunskap om endometrium- och cervixbiopsiteknik.(5)

- Teoretisk och praktisk kunskap av gynekologiskt ultraljud och dess applikation vid gynekologiska tumörsjukdomar. (5)
- Kunskap om de bilddiagnostiska metodernas tillämpning vid gynekologisk cancer (slätröntgen, CT, MR, PET och scintografier).(4)
- Kunskap om biokemiska, molekylärbiologiska och genetiska metoder.(3)
- Specialkunskap om klassifikation och stadieindelning av gynekologiska tumörsjukdomar.(5)

Histopatologi

- Kunskap om den gynekologiska cancerhistopatologin så att information från den specialinriktade patologen skall kunna översättas i en klinisk relevant hållning.(4)
- Kunskap kring immunohistokemi vid de gynekologiska tumörsjukdomarna(4)
- Kunskap om tumörmarkörer vid de gynekologiska tumörsjukdomarna(4)
- Kunskap om histopatologiska rutiner särskilt hanteringen av operationspreparat (4)

Virologi

- Kunskap kring virologi förknippat med de gynekologiska tumörsjukdomarna såsom Humant papillomvirus vid cervixcancer(4)

Cytologi

- Kunskap kring cytologi vid de olika gynekologiska tumörsjukdomarna såsom cervixdysplasi och diagnostik med hjälp av cytologi vid cancerrecidiv(5)

Ärftlig cancer och klinisk genetik

- Kunskap kring de ärftliga cancerformerna såsom BRCA 1 och BRCA2 samt HNPCC(4)

Kunskaper om närliggande tumörformer

- Kunskap kring utredning, diagnostik och behandling kring de närliggande tumörformerna såsom bröst-, kolon/rectal-, ventrikel- och cancer i urinvägarna (5)

Kirurgisk behandling

Subspecialisten ska nå en kirurgisk erfarenhetsnivå så att han eller hon självständigt och med säkerhet kan ta fram relevant information vid kirurgisk stadieindelning.(5)

Subspecialisten ska under utbildningen ha utfört:

- Minst 20 radikala hysterektomier ad modum Wertheim-Meigs vid cervixcancer varav 10 dito som självständig operatör
- Minst 20 primäroperationer av ovarialcancer varav minst 5st ovarialcancer stadium \geq III
- Minst 20 primäroperationer av corpuscancer
- Minst 5 primäroperationer av vulvacancer

- God kunskap och erfarenhet av konventionell öppen kirurgisk teknik och endoskopisk kirurgisk teknik
- God kunskap om recidiv kirurgi
- God kunskap om palliativ kirurgi

I och med detta är vederbörande i stånd att adekvat operera de flesta, men ej alla fall av avancerad ovarialcancer.

Kolorektal sidoutbildning

Få en god kännedom om;

- Perioperativt handhavande och omhändertagande av patienter i behov av tarmkirurgi (5).
- omhändertagande av peroperativa skador på tunntarm och kolon (4)
- stomivård (fysiologiteknik och bandagering) (4)

Få kännedom och operativ erfarenhet av:

- kirurgisk teknik vid tarmkirurgi (4)
- adherenslösning (4)
- mobilisering av colon (4)
- kolonresektion inklusive anastomosering (4)
- tunntarmsresektioner (4)
- stomiläggning (4)

Insikt i problemen kring:

- strålbehandlad tarm (4)
- tumöröverväxt på tarm (4)

Strålbehandling och medicinsk behandling

- Den subspecialiserade gynekologen ska ha god teoretisk kunskap om strålbehandling och systembehandling. (3)
- Han eller hon ska kunna föra en dialog med gynonkologen om utredning, behandling och uppföljning av gynekologiska tumörpatienter (5)

Omvårdnad

- Specialkunskap i det psykosociala omhändertagandet inkluderande sexologi (4)
- Kunskap om palliativ vård inklusive smärtlindring (5)
- Kunskap om nutrition (4)

Forskning, utveckling, vetenskapligt arbete och kunskap samt administrativ färdighet

- Följa aktuell litteratur (4)
- Deltagande vid minst 1 internationellt möte/år (exv. ESGO, IGCS, NSGO och ASCO möten) samt minst 1 nationellt möte(ex Tumör-ARG, SGO) (6)
- Deltagande på minst 1 kurs (ex. avancerad laparoskopisk tumörkirurgi på gris eller torsos, avancerad övre abdominal kirurgi eller annan gynekologisk tumörkirurgisk kurs) (6)
- Deltagande fortlöpande i utvecklingen av vårdprogram och i produktkontroll samt kliniska studier på regional, nationell eller internationell basis (5)
- Kunskap om initiering av kliniska studier och goda kunskaper i att bedöma och värdera vetenskapliga artiklar (5)
- Medförfattare i minst en peer review granskad accepterad artikel eller;
- Alternativt utföra ett fördjupningsarbete med genomgång av aktuell litteratur i ett gynekologiskt tumörkirurgisk ämne motsvarande 7,5 universitetspoäng

Utvärdering och uppföljning

- Utvärdering 1 gång/år
- Årliga samtal mellan adept, handledare samt verksamhetschef enligt ESGOs bedömningssystem enligt särskild blankett
- Årlig utvärdering kirurgiska ingrepp med registrering på särskild blankett
- Årlig utvärdering av subspecialiseringsutbildningen tillsammans med handledare med registrering på särskild blankett

Certifiering

Certifieringsprocedur/Samtal skall utföras efter att adepten har fått godkända moment enligt subspecialiseringsutbildningsplan och sker enligt följande;

Muntligt förhör och genomgång av utförda moment i utbildningsplanen förs tillsammans med;

- en representant från SFOGs utbildningsnämnd
- Ordförande i TumörARG
- en representant från gynonkologerna
- en representant subspecialitetsgruppen

Minst 2 av dessa 4 närvarande

Vid Certifieringsproceduren/Samtalet som med fördel sker på adeptens hemort skall handledare och verksamhetschef medverka vid genomgång av utförda moment i utbildningsplanen och efter genomförd certifieringsprocedur informeras SFOGs styrelse att subspecialiseringsutbildningen är genomförd och godkänd